

φρεγάτα

Κυριακή, 25 Μαρτίου 2012
3:54 μμ

Φρεγάτα Σημασία

ή φρεγάδα:

Ελαφρύ πλοίο γραμμής (από το 1575 μΧ)

Στις αρχές του 19ου αι., η φρεγάτα θεωρείτο ελαφρύ πλοίο γραμμής.

Από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά ο όρος φρεγάτα αποδίδεται σε ένα πλοίο που αποσκοπεί στην προστασία άλλων πλοίων, κατά κύριο λόγο από υποβρύχια, σε συνοδείες νηοπομπών.

Ο όρος **φρεγάτα** δεν είναι σταθερός χαρακτηρισμός τύπου πλοίου, από χώρα σε χώρα.

Ετυμολογία

Τα περισσότερα ξενογλωσσα λεξικά θεωρούν την προέλευση από το ιταλικό φρεγατα και σταματούν εκεί. Ο Francesco Bonomi στο Vocabolario Etimologico della Lingua Italiana και οι Manlio Cortelazzo, Carla Marcato στο Dizionario etimologico dei dialetti italiani, επικαλούμενοι τον Jal το ετυμολογούν από το Ελληνικό άφρακτος [ενν. ναυς] δηλαδή ακάλυπτο караβι σε αντίθεση με τα κατάφρακτα.

Από το Ελληνικό αφρακτος προέκυψε το Λατινικό ΑPHRACTUS ή ΑPHRACTUM

ἄφρακτος (ακάλυπτη ναῦς ,στα λατινικά εξηγείται navis aperta. Το αναφέρει ο Κικέρων στις Επιστολές του στον Αττικό 5,13.1: Navigavimus tardius propter aphractorum Rhodiorum imbecillitatem¹” (απέπλευσε χωρίς φόβο και χωρίς ναυτία, αλλά πιο αργά λόγω της αδυναμίας της Ρόδιακης αφράκτου) και παρακάτω “detraxit viginti ipsos dies aphractus Rhodiorum,” και : “aphracta Rhodiorum habebam”.

A Latin Dictionary. Founded on Andrews' edition of Freund's Latin dictionary.

Ξενογλωσσα

Ιταλ. fregata,

Γαλλ. frigate,

Αγγλ. frigate,

Τουρκικά και αραβικά: φιρκάτα και φιρκατένι

Στο Κυπριακό ιδίωμα λεγεται βρι[γ]άδα βλ. [Ασμα Γιαννακού - 9313.13.37 \[97\]](#)

9453.320

Εγκυκλοπαιδικά

Αρχικά ήταν μικρο κωπήλατο με ένα λατινι χωρίς κατάστρωμα απ' όπου και το ονομα του.

Στις αρχές του 19ου αι., η φρεγάτα θεωρείτο ελαφρύ πλοίο γραμμής. Γι' αυτό συνήθως αναφέρεται στις πηγές ως πολεμικό γραμμής και καταμετράται στο σύνολο των αναφερόμενων πλοίων, ενώ σε άλλες περιπτώσεις αναφέρεται ξεχωριστά από αυτά.

Επρόκειτο για παλαιό είδος ελαφρού σκάφους, με τις απαρχές του στον 13ο αι.

Θεωρείται ότι η ονομασία της προέρχεται από το ομώνυμο πτηνό της θάλασσας.

Εως τα μέσα του 17ου αι. οι φρεγάτες χρησιμοποιούντο κυρίως ως ανιχνευτικά, αποτελώντας τους «οφθαλμούς των στόλων» και διέθεταν περιορισμένο αριθμό πυροβόλων. Από τότε και έως την αρχή της Επανάστασης οι διαστάσεις του κύτους, οι εξαρτίσεις, ο αριθμός και το διαμέτρημα των πυροβόλων τους αυξήθηκαν σταδιακά.

Στα μέσα του 18ου αι., η φρεγάτα είχε εξελιχθεί σε ένα ταχύ, κομψό και καλά εξοπλισμένο πολεμικό, το οποίο ανήκε στην κατηγορία της γραμμής.

Στις αρχές του 19ου αι., η φρεγάτα διέθετε τρία κατάρτια με τέσσερα τετράγωνα ιστία σε κάθε κατάρτι και 3-4 ατέρμονες στον κεκλιμένο στύλο («μπαστούνι») της πλώρης.

Το πρώτο ελληνικό πλοίο γραμμής, και ειδικότερα φρεγάτα Α' τάξεως ήταν η «Ελλάς». Η φρεγάτα «Ελλάς» κόστισε 3.000.000 αλλά ο βίος της ήταν βραχύς. Ο Μιαούλης, ο οποίος προσέφερε πολλά στον Αγώνα, πυρπόλησε το πλοίο με μία αψυχολόγητη ενέργεια, από ανεξλεγκτη οργη. Οι Έλληνες χρησιμοποιούσαν φρεγάτες και [«Φεργαδόνια»](#).

Ο όρος φρεγάτα επανήλθε κατά την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από τους Άγγλους για να περιγράψει το είδος του πολεμικού πλοίου με ανθυποβρυχιακές δυνατότητες και συνοδείας νηοπομπών, που ήταν μεγαλύτερο από **κορβέτα** αλλά μικρότερο από **καταδρομικό**.

Screen clipping taken: 26/5/2012 10:32 πμ

Συγχρονη φρεγάτα -HMS Chatham, a Βρετανική Τύπου 22.

Η φρεγάτα Κανάρης του ΠΝ

Frigate

FRIGATE. In the Royal Navy, the next class vessel to a ship of the line; formerly a light nimble ship built for the purpose of sailing swiftly. The name was early known in the Mediterranean, and applied to a long kind of vessel, navigated in that sea, with sails and oars. The English were the first who appeared on the ocean with these ships, and equipped them for war as well as for commerce. These vessels mounted from 28 to 60 guns, and made excellent cruisers. Frigate is now apocryphal, being carried up to 7000 tons. The donkey-frigate was a late invention to serve patronage, and sprigs of certain houses were educated in them. They carried 28 guns, carronades, and were about 600 tons burden, commanded by captains who sometimes found a commander in a sloop which could blow him out of water.—Frigate is also the familiar name of the membranous zoophyte, *Phyealis pelagica*, or Portuguese man-of-war.^{9306.325 [339]}

Συγγενικά

Το **Φρεγάδιο** ή **Φρεγκατό**, κοινώς «**Φεργαδόνη**» ήταν μικρή φρεγάτα που έφερε 32 συνολικά πυροβόλα (24 στα πυροβολεία και 8 στο κατάστρωμα). Τα σκάφη αυτά αν και δεν περιλαμβάνονταν στις 4 τάξεις φρεγατών του γαλλικού ναυτικού κανονισμού συνέχισαν να υφίστανται και μετά το 1850. Τέτοια σκάφη χρησιμοποιούσε αποκλειστικά ο στόλος της Βενετίας μέχρι τη διάλυσή της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας.

Τέτοια επίσης σκάφη έφεραν ο Αλγερινός, ο Τυνησιακός και ο Αιγυπτιακός στόλος στη περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, κατά την Ελληνική Επανάσταση του 1821.

Σημειώνεται ότι παλαιότερα τα φρεγάδια ή φεργαδόνη ήταν ελαφρά άφρακτα (=χωρίς κατάστρωμα) κωπήλατα πλοία, που έφεραν λατίνι ιστίο (πανί) και που έμοιαζαν πολύ με τη **Λιβυρνίδα**.

Ποιηση - λογοτεχνία

[Καρκαβίτσα - Φρεγάδες - Διήγημα \(Απο τα Λογια της πλώρης\)](#)

Παρομοίωση για γυναίκα ευσωμη (πβλ. και [νταρντάνα](#)) μαλλον κολλακευτικη, σε αντιθεση με το μαουνα

Προπολεμικά φρεγάδα με τα όλα της,
τα φτιασίδια, τα κολιέ της, τα βραχιόλια της
να κοιτάει απ' το κάδρο την παλιά γωνιά,
έφυγε και ξαρματώθη σ' άλλη γειτονιά

νύχτα βγήκε για σεργιάνι, νύχτα χάθηκε
άσπρο γιασεμί το 'λέγαν και μαράθηκε.

Στίχοι: Βαγγέλης Γκούφας

Ήτανε μια φρεγάδα

Πολλες παραλλαγες με παμπολλα λαθη
Ένα σχολικο λειει

Ήτανε μια φρεγάτα παιδιά
ήτανε μια φρεγάτα.
Γλάρο τη λέγανε, κάνε μια **ψαλιδίτσα**.
Γλάρο τη λέγανε, κάνε μια **ψαλιδιά**.

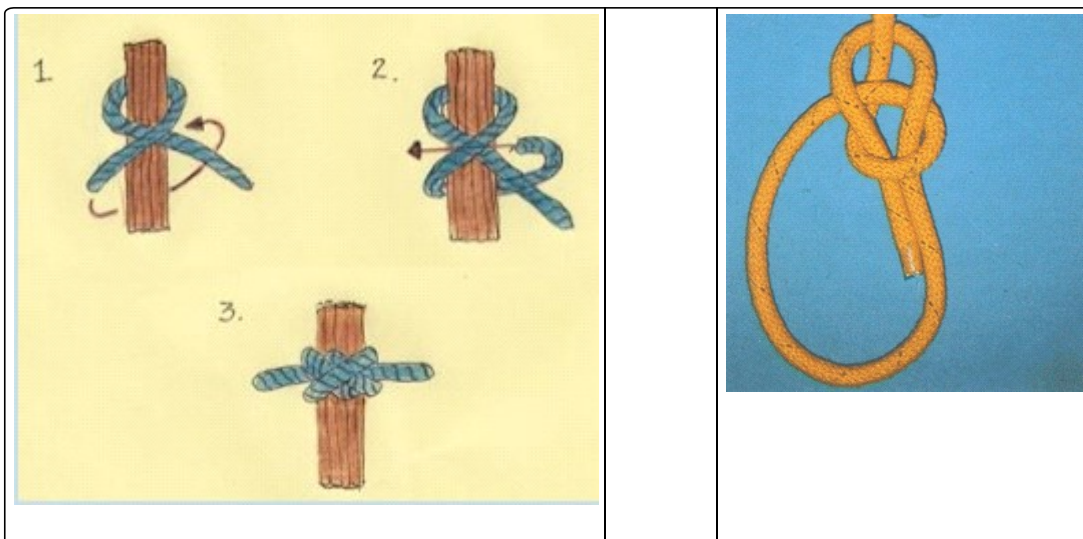
Ο Λ. Κηληδόνης (θεος σχωρέσ' τον) λεγε
Ήταν ένα καράβι παιδιά, ήταν ένα καράβι,
"Γλάρο" το λέγανε κάνε μια καντιλίτσα.
"Γλάρο" το λέγανε κάνε μια καντιλιά.

Ο Λ. Μοσιάλος
Ήτανε μια φρεγάτα παιδιά,ήτανε μια φρεγάτα
Γλάρο τη λέγανε, κάνε μια καντηλίτσα
Γλάρο τη λέγανε, κάνε μια ψα**λλι**διά.

Ενας προσκοπος τριτης ταξεως γνωριζει την καντηλιτσα και την ψαλιδιά, τι ειναι κομποι είναι , σε τι χρησιμευουν και πως γραφονται . (γιατι ψαλλιδιά, από το μον. ψαλίδι < ελνστ. ψαλίδιον υποκορ. του αρχ. ψαλίς)

η ψαλιδιά είναι απλός σίγουρος και εύκολος κόμπος με πολλές εφαρμογές, όπως το δέσιμο του σχοινιού του σκάφους σε πάσαλο Ετυμολογικά επειδη αφηνει ανοικτα δυο ακρα του σχοινιου σαν τις λαμες του ψαλιδιου (Εικ.1.3)

Η καντηλιτσα είναι θηλια του δεν σφιγγει. Οι κυριότερες του χρήσεις είναι (1) για ανύψωση φορτίων, (2) ανύψωση ανθρώπων και (3) διασώσεις. Φτιαχνεται και μονο με ένα χέρι. Το όνομα το πηρε επειδη ο ανθρωπος κρεμεται όπως το καντηλι.

Ο ΜΙΑΟΥΛΗΣ

Βλ. 1, 138.

Στα 1823.

Στου Γέροντα τον κάβο

Καραντί κάνει μεγάλο.

Μια **φεργάτα** βόλτα βόλτα,

Φοβερίζει τα μπουρλότα.

Μπουρλότο της μολήσανε,

Στην πρύμνη, πλην το σβύσανε.

"Άλλο ένα της μολάρουν

Και ρτήν μπάντα τήν τακάρουν ·

'Κ' πήρ' ο τοπχανές φωτιά,

Και φοβηθήκαν τὰ σκυλιά.

Μπρ' απόψε θά μάς κάψουνε,

Και σκλάβους θά μάς πιάσουνε.

Χάιντε για σου μωρ' ναβετα,

Πούκαμες ταίς μπάλες **νετα**.

Νάταν δυο σαν τον Μιαούλη,

Καίγαν τήν αρμάδα ούλη.¹

Νάταν άλλη μιά ναβέτα,

Κάναν τήν αρμάδα νετα.

1. εννοει την Ελληνική Αρμαδα, τον Ελληνικό Στολο!

Ασμα Γιαννακού - 9313.13.37 [97]

**Έφτα καράβια 'ς τόν 'γαλόν και δεκοχτώ βριάδες
τὰ δύο 'πᾶν τὰ δύο ἔρπονται, τὰ δύο συχνά 'ρωτοῦνται·
ποῖος εἶδε ναύτην 'ς τὰ πανία, σκλά βον 'ς τὸ ἄλυσσιδιν,
κὴ ὁ σκλάβος ἀναστέναξε καὶ 'στάθην ἢ βριάδα;**

Βριάδα] : Στο Κυπριακό Τραγούδι του Γιαννακού αναφέρονται 18 βριάδες. Ο Ρόης Παπαγγέλου στο "Κυπριακό ιδίωμα" σ. 180 το μεταφράζει φρεγάδες προφανώς από το φριγάδες με μεταβολή του φ σε β και την συνηθισμένη αποβολή του γ στο κυπριακό ιδίωμα. (πβλ λογάται, λοάται). Πχ.

Τζ' η Δέσποινα που το 'βκαλεν προφήτισσα **λοάται**

Τζείνης πρέπει η δόξαση τζ' εμέναν το 'ς πολλά τε

Σπολλάτη =εις πολλα ἔτη, (ευχη).

Παρόμοια πλοία

Ράζο-δελίνι ή ράζο-βασέλο ή «ισχυρή φρεγάτα»

Το ράζο-δελίνι ή ράζο-βασέλο ή «ισχυρή **φρεγάτα**» ήταν ένα πολεμικό το οποίο προερχόταν κατά κανόνα από μετατροπή δίκροτου ή τρίκροτου σε ένα ελαφρύτερο πλοίο, το οποίο έλαβε τις συγκεκριμένες ονομασίες στα ελληνικά, προερχόμενες αντίστοιχα από τον γαλλικό όρο vaisseau de ligne gase ή raso vasselo επειδή του είχαν αφαιρεσει (ξυρισει, gase, raso θα πει ξυρισμενο).

Αυτή η μετασκευή προσέδιδε στο σκάφος μεγαλύτερη ταχύτητα και ευελιξία. Γι' αυτό τα ράζο-δελίνια αποκαλούντο και «ισχυρές φρεγάτες». Η εν λόγω μετατροπή έγινε αρχικά από τους Γάλλους, οι οποίοι κατά το μεταίχμιο του 18ου-19ου αι. χρειάστηκαν ισχυρά αλλά ευέλικτα πλοία προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις βρετανικές φρεγάτες. Στις αρχές του 19ου αι., οι Αυστριακοί ναυπήγησαν ή

απέκτησαν επίσης αρκετά ράζο-δελίνια, τα οποία ήταν καταλληλότερα για την Αδριατική και τη Μεσόγειο (όπου έπλεαν οι περισσότερες ναυτικές μοίρες τους). Οι Οθωμανοί στράφηκαν στα ράζο-δελίνια όταν διαπίστωσαν την αδυναμία των πλοίων γραμμής έναντι των μικρών, ευέλικτων και ταχέων ελληνικών σκαφών (τα οποία διέθεταν αξιόλογη δύναμη πυρός) και κατανόησαν ότι θα τα αντιμετώπιζαν μόνο με πλοία ανάλογων ικανοτήτων. Από το 1823 οι Οθωμανοί ενέταξαν ράζο-βασέλα στον στόλο τους. Οι Αιγύπτιοι του Μωχάμετ Αλή διέθεταν ήδη τέσσερα ράζο-βασέλα.

Ελληνικές Φρεγάδες

Ελλάς Ι (Φρεγάτα) (έλαβε μέρος στην ελληνική επανάσταση και πυρπολήθηκε το 1831 από τον Μιαούλη).

Ελπίς (Φρεγάτα)

4 φρεγάτες κλάσης Meko-200HN

Υδρα V (F-452)

Σπέτσαι (F-453)

Ψαρά V (F-454)

Σαλαμίς (F-455)

10 φρεγάτες κλάσης Standard Kortenaer class

Έλλη (F-450) Batch II

Λήμνος III (F-451) Batch II

Αδρίας III (F-459) Batch I

Αιγαίον IV (F-460) Batch I

Ναβαρίνον III (F-461) Batch I

Κουντουριώτης IV (F-462) Batch I

Μπουμπουλίνα (F-463) Batch III

Κανάρης (F-464) Batch III

Θεμιστοκλής (F-465) Batch III

Νικηφόρος Φωκάς (F-466) Batch III

Βιβλιογραφία

9313 - ΑΘΑΝ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ - ΚΥΠΡΙΑΚΑ - Η ΕΝ ΚΥΠΡΩ ΓΛΩΣΣΑ:1868